

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1939.

Andra kammaren.

Nr 1.

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde på grund av Kungl. Maj:ts till riksdagen utgångna kallelse andra kammaren till urtima möte här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingssalen

Fredagen den 8 september,

kl. 11 f. m.

§ 1.

Sammanträdet öppnades av representanten för Kopparbergs län herr **Jansson** i Falun, såsom den till levnadsåren äldste av de vid sammanträdet närvarande ledamöter, vilka bevistat de flesta riksdagar, med följande ord: 'Ärade kammarledamöter! Då laga förfall inträffat såväl för ålderspresidenten som för den, som efter honom skulle fungera såsom talman vid detta tillfälle, lärer det tillkomma mig att enligt grundlagen taga ordet och öppna sammanträdet.

Jag ber att få hälsa eder, ärade kammarledamöter, välkomna till detta riksmöte. Man kan måhända säga, att det icke var oväntat, men det har i alla fall inträffat under sådana förhållanden, att man känner sig missmodig och tyngd av bekymmer över de framtida öden, som vi kunna komma att gå till mötes. Jag är övertygad om att vi samtliga äro besjälade av den uppfattningen, att vi skola göra vårt allra bästa för att för vår del bidra till att vi så lyckligt som möjligt må kunna lotsa oss igenom alla de blindskär, som finnas och som måhända kunna än ytterligare öka i antal.

Med dessa ord ber jag att få hälsa eder hjärtligt välkomna till detta riksmöte, och förklarar jag härmed detta sammanträde öppnat.

§ 2.

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet, till dess sekreterare hunnit utses, ävensom att kanslibiträden och vaktbetjäning blivit till erforderligt antal av honom för tillfället antagna; och blevo på framställd proposition dessa åtgärder av kammaren godkända.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 4 september 1939.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valde fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen företagas, innan årets urtima riksmöte sammanträdde; och

infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar A. Amnér, S. Stendahl och C. Jonsson samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar K. Hildebrand, K. A. Ryberg och E. Eriksson.

Till justitiedepartementet hade insänts fullmakt för direktören Gustav Rosander i Målerås, som vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens andra kammare i stället för avgången ledamot.

Vid granskning av fullmakten framställdes icke någon anmärkning mot densamma.

Protokoll över granskningen jämte den granskade fullmakten skulle överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

Hjalmar Nyman.

Vid detta protokoll var fogad den däri omförmälda fullmakten för direktören Gustav Rosander att vara ledamot av riksdagens andra kammare för tiden intill den 1 januari 1941.

§ 4.

Företogs upprop av kammarens ledamöter, därvid herrar Borg, Johansson i Björnlunda, Andersson i Dunker, Lundbom, Larsson i Julita, Eklund, Andersson i Surahammar, Andersson i Vigelsbo, Hage och Lövgren befunnos frånvarande.

Från herr Borg hade till kammaren inkommit läkarintyg, vilket upplästes.

Herrar Johansson i Björnlunda, Andersson i Dunker, Lundbom, Larsson i Julita, Eklund, Andersson i Surahammar och Andersson i Vigelsbo hade uti inkomna, vid uppropet jämväl upplästa ansökningar anhållit om ledighet från riksdagsgöromålen under denna dag för deltagande i Södermanlands och Västmanlands läns landstings val av ledamöter till riksdagens första kammare. Herr Hage hade på grund av sitt uppdrag att vara ordförande i Norrbottens läns landsting anhållit om ledighet från riksdagsgöromålen under denna dag. Herr Lövgren hade anhållit om ledighet under samma dag för fullgörande av offentligt uppdrag.

§ 5.

Anställdes val av talman i kammaren; och befanns efter valets utgång hava till talman blivit utsedd herr Sävström med 210 röster.

§ 6.

Företogs val av förste vice talman; och utsågs därvid herr Jeppsson med 149 röster.

§ 7.

Vid anställt val av andre vice talman blev därtill utsedd herr Magnusson i Skövde med 131 röster.

§ 8.

Alderspresidenten överlämnade ordförandeklubban till herr talmannen och yttrade därvid: Jag ber att få överlämna symbolen för kammarens förtroende för Eder såsom kammarens talman och ledare av dess förhandlingar. Det är ett bevis för att ni ännu äger det fulla förtroendet från kammarens sida, och att ni har skött edert uppdrag så att vi kunna med glädje förnya detsamma.

Herr **talmannen** hälsade härefter kammaren med följande ord: Herr ålderspresident! Mina damer och herrar! Vi ha kallats att sammanträda till detta urtima riksmöte för att behandla förslag till åtgärder med anledning av det allvarliga läge, som inträtt genom krigsutbrottet. Vi vilja då först och främst betona, att vi stå med hela Sveriges folk samlade omkring den av regeringen proklamerade neutralitetspolitiken och att vi äro beredda att på allt sätt stödja densamma. Under de svåra tider, som vi nu komma att få genomleva, böra vi obrottsligt hålla samman. Med lugn och tillförsikt skola vi fullgöra vårt värv.

Den 25 augusti avled ledamoten av denna kammare, lokomotiveldaren Herman Blomquist i Växjö. Den bortgångne riksdagskamraten tillhörde kammaren sedan 1921. I det kommunala livet deltog Blomquist redan 1912. I över 25 år tillhörde han Kronobergs läns landsting. Genom hans bortgång känna vi saknaden av en försynt och rätträdig människa, en man med stort intresse för samhällsbevarande arbete.

§ 9.

Upplästes ånyo och lades till handlingarna det i § 4 här ovan omförmälda läkarintyget, vilket var av följande lydelse:

Härmed intygas, att riksdagsman Karl Borg, Upplandsbodarne, på grund av sjukdom är förhindrad lämna sitt hem under de närmaste 8—10 dagarna.

Skutskär den 6 sept. 1939.

K. E. Sandegård,
leg. läkare.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Borg</i> (sjuk)	under 10 dagar fr. o. m. den 8 sept.,
› <i>Johansson</i> i Björnlunda	› den 8 sept.,
› <i>Andersson</i> i Dunker	› » 8 »
› <i>Lundbom</i>	› » 8 »
› <i>Larsson</i> i Julita	› » 8 »
› <i>Eklund</i>	› » 8 »
› <i>Andersson</i> i Surahammar	› » 8 »
› <i>Andersson</i> i Vigelsbo	› » 8 »
› <i>Hage</i>	› » 8 » och
› <i>Lövgren</i>	› » 8 »

§ 10.

Föredrogs åter det under § 3 här ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av den däri omförmälda fullmakten, lägga protokollet till handlingarna.

§ 11.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att genast företaga val av sekreterare, varefter det sålunda beslutade valet företogs; och befanns efter valsedlarnas öppnande och uppräknig valet hava så utfallit, att till sekreterare utsetts kammarrättsrådet Sune Norrman med 136 röster.

Sedan sekreteraren på kallelse inställt sig, meddelade herr talmannen honom underrättelse om valets utgång och hälsade honom välkommen.

Protokollsföringen övertogs härefter av sekreteraren.

Algot A:son Törnkvist.

Ernst V. Staxäng.

§ 12.

Till talarplats för ledamöter, som kunde vilja därav begagna sig, anvisades på herr talmannens förslag den för ändamålet anordnade, på högra sidan om talmansbordet befintliga platsen.

§ 13.

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla riksdagens samtliga ledamöter att lördagen den 9 innevarande månad kl. 11 f. m. infinna sig i slottskapellet samt, efter förrättad gudstjänst, enligt § 34 riksdagsordningen begiva sig till rikssalen för att där inhämta vad Kungl. Maj:t hade att meddela riksdagen.

§ 14.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöterna från var och en av rikets valkretsar avsedda biljetterna utlämnades till valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.6 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Lördagen den 9 september.

Kl. 10.30 f. m.

§ 1.

På hemställan av herr talmannen, som förmälde sig hava om tiden för valen samrått med första kammarens talman, beslöt kammaren att vid plenum måndagen den 11 innevarande månad företaga val av fyra ledamöter att delta i talmansöverläggningarna, två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli, åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning samt tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter.

§ 2.

Herr talmannen meddelade, att kammarens sammanträde komme att fortsättas efter avslutandet av ceremonien å rikssalen, och hemställde, att kammarens ledamöter fördenskull behagade då återvända till samlingsrummet.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo härefter till slottskapellet, varest riksdagspredikan hölls av ärkebiskopen Erling Eidem. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen, där även första kammarens ledamöter infunno sig.

Hans Majestät Konungen öppnade där riksdagen med ett tal.

Sedan första kammarens talman härför framfört första kammarens undersåtliga vörtnad, framträdde **andra kammarens talman** och yttrade:

Eders Majestät!

Då riksdagens andra kammare efter att ha kallats till urtima riksmöte i dag framför till Eders Majestät sin undersåtliga vörtnad, vill kammaren giva uttryck åt sin allvarliga vilja och föresats att under det krig som utbrutit slå vakt om vår neutralitet och vårt oberoende. Vårt svenska folk står enigt samlat kring den politik Eders Majestät givit tillkänna. Med bibehållen självständighet vilja vi hålla vårt land utanför kriget.

I det läge som inträtt kommer andra kammaren att i största endräkt behandla de uppgifter som föreläggas oss.

Att söka bevara vår fred och vår frihet är vårt förnämsta mål.

Talmännen fingo härefter vardera av hans excellens herr statsministern mottaga ett exemplar av var och en av Kungl. Maj:ts nedannämnda propositioner, nämligen:

- nr 1, med förslag till tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1939/40;
- nr 2, angående förskottsstat för försvarsväsendet m. m.;
- nr 3, med förslag till lag om ändring i 8 kap. strafflagen, m. m.;
- nr 4, med förslag till lag angående skyldighet att meddela uppgifter om kostnader för krigsleveranser;

nr 5, med hemställan om riksdagens gillande av förordnande jämlikt 1 § allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293);

nr 6, angående gillande av förordnande jämlikt 1 § maximiprislagen den 22 juni 1939 (nr 349);

nr 7, med hemställan om riksdagens gillande av förordnande jämlikt 1 § lagen den 15 juni 1939 (nr 254) om skyldighet för kommun att fullgöra vissa av krig m. m. föranledda arbetsuppgifter; och

nr 10, med förslag till lag med särskilda bestämmelser angående gäldande av ersättning enligt fartygsuttagningslagen m. fl. lagar.

Ceremonien å rikssalen avslutades härefter, och andra kammarens ledamöter återvände till samlingsrummet, där de intogo sina platser kl. 12.45 e. m.

§ 3.

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts å rikssalen avlämnade, här ovan under § 2 omförmälda propositioner.

§ 4.

Föredrogos fyra från första kammaren ankomna protokollsutdrag, nr 2, 3, 4 och 5, enligt vilka första kammaren för sin del beslutat, att vid innevarande urtima riksdag skulle tillsättas följande utskott, nämligen dels ett utrikesutskott, dels ett konstitutionsutskott, dels ett särskilt utskott, bestående av tjugufyra ledamöter, tolv från vardera kammaren, för behandling av Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och 2 jämte de i oskiljaktigt sammanhang med dessa propositioner stående övriga framställningar, som kunde komma att under riksdagens lopp göras av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner, med bemyndigande tillika för detta särskilda utskott att i fråga om riksdagskostnader nas gäldande vidtagna de åtgärder, som vid lagtima riksdag tillkomme bankoutskottet, dels ock ett särskilt utskott bestående av tjugufyra ledamöter, tolv från vardera kammaren, för behandling av Kungl. Maj:ts propositioner nr 3, 4, 5, 6, 7 och 10 jämte de i oskiljaktigt sammanhang med dessa propositioner stående övriga framställningar, som kunde komma att under riksdagens lopp göras av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner, samt att andra kammaren skulle inbjudas att i dessa beslut förena sig med första kammaren.

Andra kammaren beslöt antaga sagda inbjudningar.

§ 5.

Ordet lämnades härefter på begäran till herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta att utse följande antal suppleanter för de ordinarie ledamöterna i nedan nämnda utskott, nämligen 14 i konstitutionsutskottet och 20 i vart och ett av de särskilda utskotten.

Denna hemställan blev av kammaren bifallen.

§ 6.

På förslag av herr talmannen, som förmälde sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att måndagen den 11 innevarande månad företaga val av ledamöter och suppleanter i de utskott, riksdagen beslutat tillsätta.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr Dahlbäck under 2 dagar fr. o. m. den 11 september.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.51 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Måndagen den 11 september.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Företogs val av fyra ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna; och blevo därtill utsedda:

- herr *Andersson* i Rasjön,
- » *Bagge*,
- » *Närtinge* och
- » *Råstock*,

en var med 162 röster.

§ 2.

Anställdes val av två ledamöter, vilka jämte två ledamöter av första kammaren skulle hava inseende över riksdagens kansli; och blevo därtill valda:

- herr *Eriksson* i Stockholm och
- » *Skoglund*,

en var med 112 röster.

§ 3.

Vid nu företaget val av åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning blevo därtill utsedda:

- herr *Arne*mark,
- » *Ericson* i Boxholm,
- » *Eriksson* i Stockholm,
- » *Lovén*,
- » *Mosesson*,
- » *Persson* i Falla,
- » *Pettersson* i Rosta och
- » *Svensson*,

en var med 116 röster.

§ 4.

Anställdes val av tre ledamöter att handhava värden om kammarens ekonomiska angelägenheter; och blevo därtill valda:

- herr *Andersson* i Malmö,
- » *Lundell* och
- » *Åqvist*,

en var med 78 röster.

§ 5.

Företogs val av ledamöter i utrikesutskottet.

Därvid avlämnades 114 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Råstock*,
- » *Ward*,
- » *Bagge*,
- » *Vougt*,
- » *Närlinge*,
- » *Lindqvist*,
- » *Andersson* i Rasjön och
- » *Anderson* i Norrköping.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till skrivelse till Konungen med anmälan om samma val.

§ 6.

Anställdes val av ledamöter i konstitutionsutskottet.

Därvid avlämnades 98 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Hallén*,
- » *Andersson* i Igelboda,
- » *Lindskog*,
- » *Fast*,
- » *Andersson* i Ovanmyra,
- » *Vougt*,
- » *Mosesson*,
- » *Lundqvist*,
- » *Nordström* i Torsby och
- » *Eriksson* i Toftered.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 7.

Anställdes val av ledamöter i första särskilda utskottet.

Därvid avlämnades 111 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

- herr *Råstock*,
- » *Eriksson* i Stockholm,
- » *Bagge*,
- » *Björklund*,
- » *Svensson*,
- » *Olsson* i Gävle,
- » *Andersson* i Rasjön,
- » *Anderson* i Norrköping,
- » *Jonsson* i Eskilstuna,
- » *Andersson* i Falkenberg,

herr *Gustafson* i Vimmerby och
 » *Andersson* i Löbbo.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 8.

Vid nu anställt val av ledamöter i andra särskilda utskottet avlämnades 99 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Lindqvist*,
 » *Hedlund* i Östersund,
 » *Skoglund*,
 » *Olsson* i Mellerud,
 » *Ryberg*,
 » *Olovson* i Västerås,
 » *Bergquist*,
 » *Liedberg*,
 » *Molander*,

fru *Nordgren*,
 herr *Westman* och
 » *Lindberg* i Stockholm.

Dessa personer hade alltså utsetts till ledamöter i utskottet.

§ 9.

Anställdes val av suppleanter i utrikesutskottet.

Därvid avlämnades 67 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Eriksson* i Stockholm,
 » *Fast*,
 » *Skoglund*,
 » *Olsson* i Gävle,
 » *Hallagård*,
 » *Hallén*,
 » förste vice talmannen *Jeppsson* och
 » *Lithander*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om detta val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till skrivelse till Konungen med anmälan om samma val.

§ 10.

Företogs val av suppleanter i konstitutionsutskottet.

Därvid avlämnades 74 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Nilsson* i Göteborg,
 » *Hällgren*,
 » *Arnemark*,
 » *Fält*,
 » *Johansson* i Tväråselet,

herr *Norén*,
» *Nilsson* i Steneberg,
» *Hellberg*,
» *Sundström* i Skövde,
» *Wallentheim*,
» *Wolgast*,
» *Spångberg*,
» *Nolin* och
» *Annér*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 11.

Anställdes val av suppleanter i första särskilda utskottet.

Därvid avlämnades 95 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Lövgren*,
» *Ward*,
» *Persson* i Falla,
» *Ericson* i Boxholm,
» *Pettersson* i Rosta,
» *Lindberg* i Umeå,
» *Carlström*,
» *Lundell*,
» *Andersson* i Tungelsta,
» *Bergström*,
» *Andersson* i Dunker,
» *Persson* i Tidaholm,
» *Lundberg*,
» *Gustavson* i Västerås,
» *De Geer* i Lesjöfors,
» *Hansson* i Rubbestad,
» *Gustafson* i Dädesjö,
» *Staxäng*,
» *Andersson* i Södergård och
» *Bergvall*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 12.

Vid nu anställt val av suppleanter i andra särskilda utskottet avlämnades 88 godkända valsedlar, samtliga med partibeteckningen »Gemensam lista» och upptagande namnen på nedan nämnda personer i följande ordning:

herr *Berg*,
» *Hermansson* i Norrköping,
» *Hagberg* i Malmö,
fru *Gustafson*,
herr *Hammarlund*,
» *Johansson* i Djursnäs,
» *Österström*,
» *Gezelius*,
» *Jacobson*,

herr *Lindahl*,
» *Werner* i Höjen,
» *Persson* i Vinberg,
fröken *Andersson*,
herr *Ericsson* i Kinna,
» *Aqvist*,
» *Pettersson* i Dahl,
» *Olofsson* i Höganäs,
» *Henriksson*,
» *Gardell* och
» *Barnekow*.

Dessa personer hade alltså utsetts till suppleanter i utskottet.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 1—12 här ovan omförmälda valen.

§ 14.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Törnkvist* under 4 dagar fr. o. m. den 12 sept.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.35 e. m.

In fidem
Sune Norrman.